

TUR, Neus (2019). «Dimònies: quan la festa es viu com a protagonistes». *Revista Aguait*. Disponible en línia a: <<https://www.aguait.cat/cultura/dimonies-quan-la-festa-es-viu-com-a-protagonistes/>>

INFORMANTS ORALS

Catalina Rosselló (Felanitx, 1942), Catalina Ramon Ramis (Felanitx, 1942), Joana Puigròs (Felanitx, 1939).

ARXIUS

Arxiu personal de Catalina Ramon Ramis.

Cap al folklore digital. Cançons de Pasqua durant el confinament del 2020

Bàrbara Duran Bordoy

El cant de Pasqua mallorquí anomenat Sales o cançons de Panades és un esdeveniment musical present a la cultura mediterrània des de l'època medieval; un repertori conegut també com a Goigs de Pasqua, denominació que encara mantenen a Campanet, Puigpunyent i altres indrets del Raiguer i Nord de Mallorca. Aquest repertori, a la vegada, està vinculat a les activitats dels Quintos al Pla de Mallorca. Des d'antuvi es coneix l'estreta relació entre aquest repertori mallorquí i les Caramelles de la Catalunya central, les Caramelles eivissenques i el menorquí Deixem lo dol, que són també repertoris musicals de Pasqua. La seva arrel comuna són els *gaudia* medievals, exemplificats en els set Goigs de la Verge (Massot i Muntaner 1976).

En general, les cançons van minvar la seva presència durant algunes dècades del segle xx, tot i que alguns agents van permetre recuperar l'activitat musical. L'aparent laïcitat de la societat actual no ha fet desaparèixer aquest repertori, que torna ser apreciat com a música itinerant, de gaudi i expressió popular i són una mostra del que es pot classificar actualment com a *Community Music* (Duran 2015; 2018a). La investigació sobre aquest repertori es esdevé un cas d'estudi centrat en la música tradicional interpretada contemporàniament.

El 2020 i el 2021, la pandèmia provocada per la COVID-19 va alterar la presència d'aquests cants a la Setmana Santa del 2020 i 2021, sobretot per les seves característiques, resumides a continuació:

1. És un cant en grup, antigament solament d'homes, avui plural.

2. És una interpretació itinerant, antigament es visitaven les contrades properes. En l'actualitat, l'itinerari s'ha adaptat als espais urbans.
3. És un grup obert pel que fa a músics i cantaires i pel que fa al nombre i a la preparació. Sovint, fins al darrer moment no se sap qui hi participarà exactament.
4. L'acompanyament musical és variat, depèn de les habilitats musicals dels participants.
5. L'esdeveniment va associat a altres activitats: ball de Salers, activitat dels Quintos.
6. Són músiques interpretades en espais públics i religiosos, i mantenen el costum de ser itinerants en la majoria dels casos.

El 2020, les festes de Pasqua es van celebrar en ple confinament i era materialment impossible realitzar cap activitat religiosa, festiva o musical. Els cantaires de Pasqua i els alegres grups de Quintos ho tenien veritablement difícil per ser presents en una Pasqua que esdevingué fora del comú. Aquest estudi presenta l'anàlisi de les diferents opcions que cada grup de cantaires van adoptar: cada poble, cada petit lloc on els cantants són presents en les darreres dècades van gravar i difondre les seves cançons de Pasqua a les xarxes socials i mitjans digitals.¹ Fins i tot alguns, com els Quintos de Sineu, absents durant anys, van actuar de bell nou utilitzant les noves tecnologies, per tal que aquesta música perduda pogués tornar a ser present. La pandèmia va fer que alguns sectors socials prenguessin consciència que el vell cant de Pasqua no havia de desaparèixer, en una mena de resistència cultural que aportava una mica de llum en moments obscurs.

S'ha de recordar que sorgiren multitud de manifestacions musicals en línia arreu del món. A Mallorca, en són un grapat d'exemples propers els vídeos d'entitats culturals com els Amics de la Música de la Colònia de Sant Pere,² els vídeos del tenor Antoni Lliteres,³ els dels xeremiers mallorquins⁴ o agrupacions corals diverses que cantaren vídeos individuals o emeteren en grup, coordinant els aspectes tècnics.

S'examinen aquí les diverses fórmules usades per difondre els cants dels

¹ La temàtica d'aquesta comunicació fou presentada en format audiovisual al congrés *Christian Congregational Music: Local and Global Perspectives. 10th anniversary Conference*. Ripon College, Cuddesdon, Oxford, 26 Juliol / 6 agost 2021.

² Vegeu, per exemple, <<https://www.youtube.com/watch?v=riFCfAH5-hw>>.

³ Vegeu <<https://www.youtube.com/watch?v=GdhAlbEIARg>>.

⁴ Vegeu <<https://www.youtube.com/watch?v=YUoAAgWurt0>>.

Salers i Quintos en el 2020 i 2021: l'aproximació des del marc de la música de la comunitat (Son Macià, Felanitx, Calonge); la interpretació individual en línia (Toni Nadal *Duro*, Manacor; Miquel Vives, Maria de la Salut); la revifalla de la tradició oral perduda (Quintos de Sineu) i l'autenticitat històrica atorgada als documents que recullen patrimoni immaterial (Son Sardina). Són mostres, en tot cas, del nou folklore en línia, folklore digital o folklore 2.0, que ha estat esperonat per la pandèmia i que esdevé una de les eines de transformació i pervivència de les músiques de tradició oral.

Cal entendre que, des de la transmissió oral —tal com era entesa, de generació en generació— es passa a formats híbrids, que mantenen en alguns casos el camí de l'aprenentatge tradicional, però en altres es barregen noves formes de rebre i interpretar el material de tradició oral. En aquest sentit, en treballs anteriors s'han classificat aquestes noves modalitats de transmissió del folklore que poden servir per entendre com es produeixen els canvis en aquest terreny. Cada ítem folklòric (cançó, història de tradició oral, ball, etc.) és transmès sota unes condicions que, antigament, solament seguien el camí de la comunicació oral directa, com s'ha citat. Ara sorgeixen altres vies, que són classificades a continuació (Duran 2018b; 2022):

— **Variants autèntiques**, recollides directament d'informants que l'han rebuda, a la vegada, per transmissió oral.

— **Metavariants**. Seguint les aportacions de Guiscafrè ((2017, 118-123), una metavariant és la variant que queda fixada en un suport permanent. Entre les metavariants generals, cal distingir les metavariants autèntiques i les metavariants transcrites. Les primeres serien gravacions d'informants que han rebut l'ítem concret a partir de l'herència oral directa; la metavariant transcrita prové de transcripcions, com partitures o textos, i són el producte d'un o diversos transmissors.

— **Variants d'autor**. Són les variants sorgides a partir de la creació o re-creació personal d'un intèrpret o compositor.

Els moments crítics de la pandèmia viscuts el 2020 i 2021 ofereixen un marc per entendre com aquestes maneres de transmissió s'han reformulat. A partir de l'anàlisi d'aquest marc, segueixen diverses aproximacions a la recontextualització de les cançons de Pasqua.

L'aproximació des de la música de la comunitat: Community Music

El llogaret de Son Macià ha estat un exemple del manteniment popular del cant de Sales. Des de temps enrere, venen cantant el dia de Pasqua, recurrent les

diferents cases i també les finques més properes. La diada de Pasqua del 2020 fou veritablement difícil per a ells, i decidiren fer un enregistrament que pujaren en línia.⁵

Els proposaren una interpretació mostrant les diferents famílies macianeres que hi volgueren participar, i així el vídeo mostra adults, joves i nins cantant les Sales.

Així mateix, grups molt vinculats a la interpretació del cant de Pasqua pujaren les seves versions: el grup de Salers de Felanitx gravaren «Sales confinades»,⁶ un vídeo que presentava la cançó amb fotografies dels diferents membres dels Salers de Felanitx i els seus fills oferint panades i tocant guitarrons, guitarres, violins i instruments de percussió. Els de Calonge i s'Alqueria Blanca⁷ segueixen un format en finestres combinades —una de les opcions que tingué més ressò en artistes mundials que s'expressaren així en el temps de confinament— que permetia veure com tocaven tots junts. A Santanyí, els responsables de l'associació cultural Lausa segueixen un model semblant, publicant el cant de Sales en línia.⁸

Tot plegat són exemples de *Community Music* (Higgins 2012; Duran 2015; 2018), que pot ser resumida en tres variants: música d'una comunitat, fer música comunitàriament o, finalment, una intervenció activa entre un músic o músics líders i un facilitador o participants. No s'ha d'oblidar que, en qualsevol dels casos esmentats anteriorment, hi hagué un o diversos organitzadors dels enregistraments, facilitadors que permeteren la difusió de la gravació, tal com s'hauria fet si la interpretació hagués tingut lloc físicament. Thomas Turino (2008) proposa una perspectiva que es pot aplicar aquí: l'estudi de la música sense filtres de gèneres, estils i subcultures, ni per la seva associació amb alguna cosa més —com música i religió, música i política, música i identitat. Proposa, en canvi, estudiar la música des dels camins pels quals esdevé socialment significativa, i aquest és un dels factors d'aproximació d'aquest assaig, tot i que aquí es tracta d'un esdeveniment on la *música participativa* original —segons la definició de Turino— fou substituïda per una participació en línia, que tingué diverses aproximacions analitzades a continuació.

⁵ Vegeu <<https://www.youtube.com/watch?v=oE1q4dzxZvU>>.

⁶ Vegeu <<https://www.youtube.com/watch?v=HLti7LjIhF0>>.

⁷ Vegeu <<https://www.youtube.com/watch?v=WyWTNA3Njdo>>.

⁸ Vegeu Santanyí <<https://vimeo.com/406612216>>.

L'aproximació des de la participació individual

Un músic de Manacor, Toni Nadal, *Duro*, enregistrà les Sales de Son Maçia, interpretant tots els instruments ell mateix. Ho difongué a les xarxes el 12 d'abril del 2020.⁹ És interessant aquesta aportació perquè mostra com els joves intèrprets, contagiats pels formats d'emissió de mitjans d'arreu del món durant la pandèmia, fan la seva pròpia adaptació o versió de músiques que els interessien. El maneig dels programes d'enregistrament —que en el 2020 ja eren prou accessibles— permeté que molts músics aficionats i professionals compartissin les seves interpretacions. Toni Nadal va crear el vídeo usant els programes Adobe Premiere i Reaper, tal com ell mateix va explicar.¹⁰ Solament va seguir l'exemple de cantants i intèrprets famosos, que compartien les seves interpretacions en línia durant el confinament. Aquesta aportació és una recontextualització de les cançons de Pasqua, una aproximació personal que subratlla el significat de «ser present» en una festivitat molt important per a la comunitat, que certament se sentia amenaçada. Es pot considerar una variant d'autor, car afegeix una instrumentació treballada de manera personal sobre variants autèntiques.

Un altre enregistrament individual que esdevé un exemple d'aquesta aproximació fou pujat per Miquel Vives Alcover. Canta la cançó de Panades de Maria de la Salut, intentant reproduir fidelment la tonada que recordava dels seus majors,¹¹ i per tant esdevé una metavariant sobre variants autèntiques. Cal subratllar que diversos mitjans locals es feren ressò d'aquestes interpretacions, com el setmanari *Cent per Cent*, que publicà dues pàgines amb un article sobre els Goigs de Pasqua de Manacor, un tractor que rodà amb altaveus que cantaven les Sales, i la notícia de les Sales enregistrades per Toni *Duro* (Riera 2020a; 2020b).

L'aproximació seguint les variants autèntiques: la renovació de la tradició perduda

Joan Munar explicà en un missatge del 13 d'abril del 2020¹² que havia recuperat un enregistrament dels anys 80 del segle xx. Arran d'aquesta gravació, els Quintos del 2020 enregistraren la cançó usant el programa Meet durant el confinament (les dates són del 13 de març al 27 d'abril del 2020). Anteriorment

⁹ Enllaç de Youtube <<https://www.youtube.com/watch?v=XdjEckWKZ14>>.

¹⁰ Entrevista realitzada a Manacor al març del 2021.

¹¹ Facebook Miquel Vives Alcover: <<https://www.facebook.com/miquel.vivesalcover/videos/10156763576066734/>>.

¹² Missatge de WhatsApp de Joan Munar a Bàrbara Duran.

s'havia publicat a *Dingola* un article sobre Biel Caragol, que contenia un enregistrament de les Panades a Youtube.¹³ Munar comenta en el missatge que han publicat un article¹⁴ (13 d'abril del 2020) que té per títol «Galeria d'imatges. Panades 2.0» i que exemplifica tots els aspectes estudiats aquí:

Avui a Sineu, com per tot, no cantaran panades. Emperò amb la revista del poble vàrem voler recopilar fotos d'anys enrere i una petita joia, gràcies a la família de Biel Caragol, la «Cançó de ses Panades» cantada per ell. He pensat que, maldament estigui fet a l'aviada (ahir mateix vaig arrebregar les fotos fent una crida per *WhatsApp*) [...] d'ençà dels 80, ha canviat i transformat el cantar panades sineuer. Segons m'han dit, l'any passat ja ni varen sortir. Es coneix que això que hi hagi anys que el Dilluns de Pasqua no sigui festiu a Sineu pot fer mancabar la festa de forma demolidora.

Sí que sabia de la gravació amb en Toni *Ganyot*. De fet, la vàrem enllaçar a l'article que vàrem publicar l'any passat per aquestes dates.

Els Quintos d'avui són els mucaires de demà, sempre és bo mantenir-los dins la roda del voler fer poble. Al cap i a la fi, d'això es tracta.

[...] Enguany hauran cantat, de cap a cap la cançó els Quintos amb la pardaleria de l'article d'avui matí. Mira per on! [...] Fa mal al cuc de l'orella però deuen ser la primera quintada en quaranta anys o cinquanta que l'ha cantada.

L'antiga gravació de Biel Caragol ha portat la seva família a tornar cantar les Panades, recuperant la metavariant autèntica del seu padrí. Arran d'aquest fet, els Quintos del 2020 foren conscients que podien afegir-se a la festa, tal com abans ho feien. I així, amb la «pardaleria de l'article», quedaren enllaçades tres variants de la cançó de Panades de Sineu:¹⁵ la metavariant autèntica de Biel Caragol, la metavariant dels seus familiars i la dels Quintos.

L'aproximació des de l'autenticitat proporcionada pels documents antics

Durant la Pasqua confinada del 2020 aparegué al Facebook Joves de Son Sardina una notícia: arran de l'aportació d'un pasquí local per una veïna, descobriren que antigament es cantaven cançons de Panades al terme. Arran dels contactes en línia, ben prest la partitura fou compartida (una partitura recollida per Dolors Porta el 1935 dins el si de les missions de l'Obra del Cançoner Popular de

Catalunya). Carme Castells¹⁶ enregistrà a ca seva la partitura, i també ho penjà al seu Facebook personal com una aportació festiva el dia de Pasqua, la diada on tothom menjarà panades a ca seva, tots sols o acompanyats de la família més propera. Confinats, en tot cas.

En les xarxes socials s'enllaçaren contactes personals que volien saber més d'una tradició que, ens moments difícils, esdevingué significativa i remarcable per a tota la comunitat. Aquest encreuament de missatges en línia feu possible retrobar el cant perdut de Son Sardina, en un camí semblant als dels familiars de Biel Caragol i els Quintos de Sineu. En aquest cas, però, la metavariant enregistrada feu servir una metavariant transcrita, la recollida per Dolors Porta. Castells acompanya la seva interpretació amb un missatge, el 12 d'abril del 2020:

Deixem lo dol, cantem amb alegria!

Una proposta improvisada de recuperació de les sales sardineres. Enguany des del balcó, l'any vinent a carrer i plaça...

BONA PASQUA! i visquen els sons de la festa!

#TradicionarideMallorca

Joves de Son Sardina Barbara Duran Bordoy

El folklore digital

Aquests exemples no haurien estat possibles sense l'aparició d'una modalitat de folklore contemporània, el *folklore digital*. L'intercanvi d'arxius històrics (metavariants autèntiques i transcrites) i la recontextualització immediata d'aquest material permeten fer evolucionar el patrimoni immaterial, cosa que abans era solament possible en contextos socials molt més regulats, tancats i marcats pel calendari festiu. També donen lloc, amb molta més facilitat, a les variants d'autor, a les creacions sobre material popular que són reinterpretades en diversos contextos contemporanis. Per primera vegada també, apareixen variants d'autor que són contemplades des de la música electrònica (Duran 2022). Tot plegat és possible perquè tota una nova generació d'artistes assimila la música de tradició oral incorporant alhora elements musicals als quals han estat exposats des de la seva infantesa, i que no són més que els de la música electrònica. A continuació s'exposen alguns exemples de la interacció generada per xarxes socials, bases de dades i arxius en línia que possibiliten la recuperació o

¹³ Cançó de ses panades Sineu interpretades per Biel Caragol (1938-1993) <<https://www.youtube.com/watch?v=Fv13x1pHQuA>>.

¹⁴ Vegeu la publicació al bloc <<https://dingola.net/2020/04/13/fotogaleria-cantar-panades-2-0/>>.

¹⁵ Cançó de la família de Biel Caragol i Quintos 2020 Sineu. <<https://dingola.net/2020/04/13/cant-deles-panades-on-line-quintos-2020-familia-caragol/>>.

¹⁶ Carme Castells és una de les responsables de Mallorca Literària, i envià un missatge etiquetant el Facebook a Bàrbara Duran. Aquesta envià la partitura recollida per Dolors Porta el 1935 i recollida a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Castells va fer una interpretació personal, per compartir en família, tot recuperant aquesta metavariant transcrita. Vegeu <<https://www.facebook.com/1085861650/videos/10216653284339622/>>.

recontextualització d'ítems folklòrics, a més de transformar la recerca en aquest camp.

L'exemple esmentat de la interpretació de Carme Castells, a partir de la metavariant transcrita recollida per l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, no fou sinó la conseqüència d'una entrada al Facebook dels Joves de Son Sardina (11 d'abril del 2020), citada anteriorment:

Avui una veïnada del poble, na Cati Sastre, ens ha fet arribar aquest fulletó titulat "Deixem lo dol" i que recull unes cançons de Pasqua "escrites exclusivament p'es jovent de Son Sardina"!

En Pere dels Joves ha investigat un poc i ha descobert que es tracta d'un cant popular, uns goigs de carrer que cantaven els sardiners --també els altres pobles de Mallorca-- per les cases a canvi de panades, robiols, crespells, etc. Una espècie de capta, vaja, també destinada a lligar!

Ho compartim amb tots voltros com a curiositat i com a document històric que ens permet als joves d'avui conèixer coses que feien altres jove en altres temps.

Ens agradaria molt que ho compartissiu i que la gent (jove!) que ja té una edat ens explicàs més coses i anècdotes personals d'aquest fulletó i les cançons que conté!

Salut i solidaritat!

Joves de Son Sardina

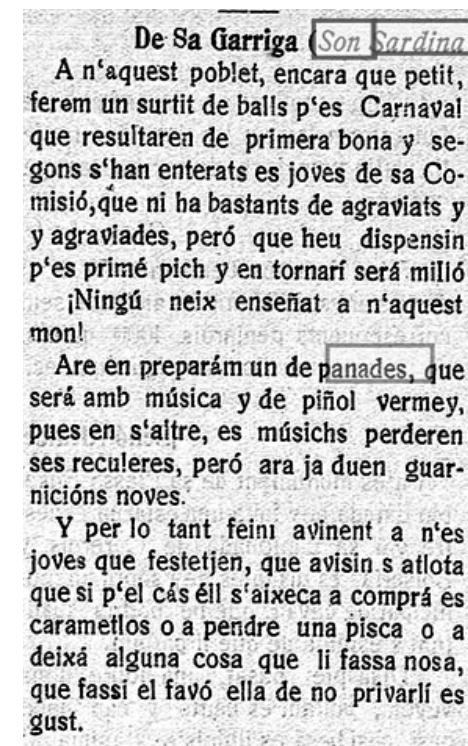

Deixem lo dol que recull unes cançons de Pasqua «escrites exclusivament p'es jovent de Son Sardina». Font: Facebook Joves de Son Sardina, publicat l'11 d'abril del 2020.

La interacció de Castells en línia, demanant l'any de publicació del full i fins quan va durar el cant de Pasqua a Son Sardina, la conduirà a fer l'enregistrament personal i crear un petit audiovisual que acompanya el seu enregistrament.

Dia 27 d'abril del 2020 Paula Sevilla comunica mitjançant Messenger que ha trobat referències de la premsa local sobre el ball de Panades, i fins i tot la presència del cant de Panades a la Soledat.¹⁷ Ho troba en una recerca a premsa històrica,¹⁸ que remet a la revista *Foch i Fum* (23 de febrer del 1923); un exemple de la presència de referències en línia que permeten reconstruir la presència de determinats esdeveniments de música i dansa, la petita història quotidiana d'altres èpoques.

Un altre exemple del folklore digital el constitueix el material aportat per les jornades d'estudis locals convocades en diferents localitats. En les Jornades d'Estudis Locals de Manacor del 2020 es va presentar una reconstrucció del «Deixem lo Dol» de Manacor conservat a l'arxiu del monestir de la Santa Família de Manacor (Duran 2021, 413). Aquesta partitura, pujada en línia, és una transcripció que pot conduir a algunes imprecisions en la interpretació, i per aquest motiu s'adjunta aquí un nou document que conté els signes de repetició prou clars per tal que sigui interpretat adequadament. La

Retall de la cerca feta per Paula Sevilla a premsa històrica. *Foch i Fum* (23-II-1923).

¹⁷ Missatge de Paula Sevilla a Bàrbara Duran el 27 d'abril del 2020.

¹⁸ Vegeu <https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=2241605&posicion=2&presentacion=pagina&fbclid=IwAR18Ib1LY737C8T0SE8cPBPmvSC6Iv6RISKIY1Q9jP946D_W2pbS0oQe1g>.

revisió publicada aquí (2022) s'ha transportat també al mode de re, usat en la interpretació actual, mentre que la variant publicada el 2020 manté el to original. Aquest és un exemple de metavariant transcrita que ha estat incorporada al repertori tradicional com a treball de recerca i recuperació. S'enregistrà també el procés de recuperació, fet que també fou recollit pel programa del Bisbat.¹⁹ És un exemple de com les recerques, investigacions i noves interpretacions de folklore musical són ara datades i documentades mitjançant enregistraments. D'altra banda, el fet de pujar les comunicacions de les Jornades d'Estudis Locals de Manacor en línia afavoreix la difusió d'esmenes o aclariments a metavariants transcrites.

La *Missa de To Pascal* de Sant Joan és un dels repertoris estudiats últimament com a darrer serrell a les Illes de la polifonia popular religiosa, present encara a Sardenya, Catalunya, Occitània i altres indrets. És important la seva difusió, car és un repertori molt poc conegut. En aquest sentit, el cor de Sant Joan, amb la col·laboració del cor parroquial i la direcció de Joan Company, realitzaren un enregistrament el 3 d'abril del 2022 per tal de deixar una mostra de la interpretació d'aquesta missa. Aquest enregistrament pot ser considerat una metavariant autèntica, car bona part dels participants foren testimonis directes de com es cantava a la dècada dels anys seixanta i setanta, i constitueix un document molt vàlid per entendre com era interpretada la Missa de To Pascal anys enrere.²⁰

La musicòloga Eugènia Gallego també es va interessar per recuperar la interpretació de la cançó de Panades de Santa Eugènia,²¹ i a partir d'una partitura recuperada de la missió de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya en van fer una interpretació. Protagonitzada per un grup d'infants de Santa Eugènia, fou enregistrada i es pot trobar en línia. En aquest cas, es tracta de la recontextualització d'una metavariant transcrita.

¹⁹ Enregistrament del procés de recuperació per Casmusic. Vegeu <<https://www.youtube.com/watch?v=BSdtZno-ANg>>. Programa del Bisbat de Mallorca, «Goigs de Pasqua» <<https://www.youtube.com/watch?v=1w0Nu6OXVb8>>.

²⁰ Vegeu <<https://www.youtube.com/watch?v=2pgm5j10eJk>>.

²¹ Eugènia Gallego va demanar a Bàrbara Duran si sabia de l'existència d'una variant transcrita de la cançó de Panades de Santa Eugènia. Duran va proporcionar la partitura, cosa que fou possible gràcies a la identificació de les cançons contingudes en la Missió de 1932 de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya; car es va perdre la Memòria d'aquell any i les investigacions de Duran sobre els materials de la Biblioteca Bartomeu March han permès la datació exacte del repertori cançonístic del 1932. Així fou possible que Gallego pogués preparar la interpretació de les Panades de Santa Eugènia, per primera vegada després de molts anys d'interrupció, la Pasqua del 2022, a més d'enregistrar l'esdeveniment «històric». Vegeu <<https://www.youtube.com/watch?v=yhltk4FiCl&t=10s>>.

Conclusió

A partir de les dades exposades, es pot concloure que la interacció en les xarxes socials, la pujada d'arxius en línia i els bancs de dades o arxius digitals esdevenen una de les fonts contemporànies de transmissió de les músiques de tradició oral. Es poden incloure aquí altres mostres del patrimoni immaterial dels pobles, com els contes i balls tradicionals.

Esdevenen de gran importància les variants autèntiques, les darreres persones que poden cantar, ballar o contar històries rebudes directament dels seus majors. Però també és veritat que, de cada vegada més, les metavariants (és a dir, tot el material fixat en un suport determinat) esdevenen una font d'informació primera. Aquí s'han analitzat exemples de metavariants autèntiques (com la de Biel Caragol), metavariants transcrites i el terme general de metavariants enregistrades (produïdes a partir de gravacions àudio/visuals). També sorgeixen aportacions que no deixen de ser variants d'autor, quan el material original és manipulats incorporant nous elements de creació, com instruments o variants melòdiques i rítmiques.

El més significatiu, en tot cas, és que les cançons de Pasqua en ple confinament (el 2020) foren possible per dos tipus d'intervencions:

— La pujada en línia d'interpretacions individuals o en grup, que mostren diferents formats: finestres múltiples, enregistraments individuals, enregistraments en grup.

— La interacció en les xarxes socials, que permet la recuperació d'arxius de caràcter històric o bé dona lloc a noves situacions de recontextualització de les músiques de tradició oral (com el cas de Son Sardina).

Cal considerar també l'aparició de variants d'autor en la música tradicional, que incorporen elements de la música electrònica o bé s'alimenten dels recursos tècnics que ofereixen els enregistraments en línia. És important, per a aquesta generació de músics tradicionals contemporanis, tot el que ofereixen els arxius en línia, especialment el contacte amb les metavariants autèntiques —alguns enregistraments superen els cent anys d'antiguitat— que contenen arxius en línia com els de Lomax Digital Archive, Library of Congress o British Library.²² Tot plegat condueix a pensar que una nova modalitat de transmissió del folklore ha aparegut: el folklore digital, el folklore 2.0.

²² Vegeu les adreces a les referències bibliogràfiques.

Annex

Partitura que presenta lleus esmenes a la publicada en les XI Jornades d'Estudis Locals de Manacor.

Deixem lo dol
Goigs de Pasqua de Manacor

Revisió 2022 (sobre 2020) Música recollida per A. J. Pont (AMSBM CSSF) Letra recollida per R. Ginard (Cançoner Popular de Mallorca 1970, III: 258-59) Transcripció i adaptació B. Duran

Dei - xem lo dol dei - xem lo dol... can - tem amb a - le - gri - a A - lle - lu - ia

a - nem a dar los Pas - cos a Ma - ri - a A - lle - lu - ia A - lle - lu - ia.

16

1a. De Sant Ga briel re - be - re l'am - bai - xa - da
1b. Hu mi li a da vet - me't a qui ser - ven - ta
2a. A mit - ja nit pa - ri - reu, Oh re - gi - na
2b. Qui, el/ cel ha erc - at la llu - na i el sol
3a. Quan de l'Or rient de lluny l'Es - tre - lla ve - ren
3b. Pre - sent li fe - ren de mi - rra, en - cens i or
4a. Quan l'hor - to - là, a - nà, a - la Mag - da - le - na
4b. Pe - rò la pe - na, en goig se tra - mu - dà
5a. Quan/va tras - pas - sar del mon la sen - yo - ri - a,
5b. O. Em - pe - ra - do - ra del cel prece - le - gi - da
6a. Vos/tros goigs hem/can - tat re - gi - na ce - les - tial;
6b. Bo/nos Pas - cos, bo - nes Pas - cos mos do Déu;

20 *D.C.*

del — Reí del cel que ha vi - eu de ser ma - re
pa - ri - ré con - ten - ta per fer lo que Ell vol
dins u - na es - ta - bli - ta vos - tre Je - sús, a - mat
(Ma/re de Déu fan - tant la gló - ria que ell vol)
i l'Om - ni - po - tent a a - do - rar - rar - gue - ren
a lo bon Se - nyor qui fa tot quan vol
la — va tro - bar de greu do - lor ple - na,
quan — se mos - trà més res - plen - dent que el sol
del cel la pu - ja més son Fill per Ma - ri - a
ro - sa flo - ri - da més res - plen - dent que el sol
dau - mos goig i a/le - gri - a i bo - nes fes - tes, en - guany
'ques - tes i moltes al - tres les ve - gem/amb fa/vor scu.

1b. A - lle - lu - ia
2b. A - lle - lu - ia
3b. A - lle - lu - ia
4b. A - lle - lu - ia
5b. A - lle - lu - ia
6b. A - lle - lu - ia

*Veure notes a la revisió (2022) de la transcripció del 2020.

RERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Dingolaseineu (2020). «Foto galeria. Cantar panades 2.0». *Dingola* [en línia] (13 abril). <<https://dingola.net/2020/04/13/fotogaleria-cantar-panades-2-0/>>

DURAN BORDOY, Bàrbara (2015). *Voleu sales? Pervivència i recuperació del cant de salers i quintos al Llevant, Pla i Migjorn de Mallorca*. Palma: Leonard Muntaner.

— (2018a). *El cant dels Salers i Quintos en la Mallorca contemporània* [en línia]. Universitat Autònoma de Barcelona. <<https://www.tdx.cat/handle/10803/664208>> [Tesi doctoral]

— (2018b). «Sa meva és sa bona». A: *Vigència, transmissió i transformació de les tradicions orals*. Edició a cura de M. Magdalena Gelabert. La Vall d'Uixó: Trencatimons Grup d'Estudis Etnopoètics de la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

— (2021). «Els Goigs de Pasqua de Manacor». A: *XI Jornades d'Estudis Locals de Manacor. De poble a ciutat*. Manacor: Ajuntament de Manacor, p. 399-417. També disponible en línia a: <https://www.manacor.org/sites/cilma_manacor/files/2022-04/19.%20Els%20goigs%20de%20Pasqua%20de%20Manacor.pdf>

— (2022). «De l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya al folklore digital». *Llengua, Societat i Comunicació*, núm. 20, *Música i Llengua* [en línia]. Universitat de Barcelona. <<https://revistes.ub.edu/index.php/LSC/article/view/38825>>

Foch y Fum: *setmanari bilingüe, inimich de ses penes y amich d'es bon humó* [en línia]. Any VI, núm. 217 (23 febrer 1923). <https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?pat-h=2245986&posicion=3&presentacion=pagina&fbclid=IwAR2FcPhdnnJQDFZxjuMM-OhSZm-nMmALYpwi1FuAzPO0qx3cfmm8KZ1LYQc>

HIGGINS, Lee (2012). *Community Music: In Theory and In Practice*. Oxford: Oxford University Press.

MASSOT I MUNTANER, Josep (1976). «La literatura religiosa de l'Edat Mitjana en la tradició oral d'avui». A: *Actes del tercer col·loqui internacional de llengua i literatura catalanes*. Oxford: The Dolphin Book.

MASSOT I PLANES, Josep (1984). *Cançoner musical de Mallorca*. Palma: Caixa de Balears «Sa Nostra».

GUISCAFRE, Jaume (2017). *Es jaquet d'en Jordi des Racó*. Manacor: Institució Pública Antoni Maria Alcover.

PORTA, Dolores. «Missió 1934. Voltants Palma de Mallorca. 1a tanda». Carpeta C-131, p. 25-28, n. 8. Direcció General de Cultura Popular i Associacionisme Cultural de la Generalitat de Catalunya.

RIERA, Antoni (2020a). «Les Sales de Manacor, vistes per Toni Nadal, Duro». *Cent per cent* [en línia]. <<http://www.centpercent.cat/les-sales-de-manacor-vistes-per-toni-nadal-duro/>>

— (2020b). «A Son Macià era impensable un dia de Pasqua sense Sales». *Cent per cent* [en línia]. <<https://www.centpercent.cat/a-son-macia-era-impensable-un-dia-de-pasqua-sense-sales/>>

TURINO, Thomas (2020). *Music as Social life: The Politics of Participation*. Chicago: University of Chicago Press.

VÍDEOS I REFERÈNCIES AUDIOVISUALS

Amics de la Colònia de Sant Pere <<https://www.youtube.com/watch?v=riFCfAH5-hw>>

Caramelles del confinament (Catalunya) <<https://www.youtube.com/watch?v=aTN4Gf8zGUY>>

Castells, Carme <<https://www.facebook.com/carme.castells.9/videos/10216653284339622/>>

Família Caragol <https://www.youtube.com/watch?v=liC_SLaWlyc&feature=emb_logo>

Goigs de Pasqua. Bisbat de Mallorca <<https://www.youtube.com/watch?v=Tw0Nu6OXVb8>>

Llites, Antoni. *Última Hora* (2020). «Antoni Llites, un tenor que ameniza las tardes de Palma». <<https://www.youtube.com/watch?v=GdhAlBEIARg>>

Missa de To Pascal de Sant Joan <<https://www.youtube.com/watch?v=2pgm5j10eJk>>
 Nadal (Duro), Antoni. Vídeo Sales confinades <<https://www.youtube.com/watch?v=XdjEckWKZ14>>
 Procés de recuperació dels Goigs de Pasqua de Manacor
 <<https://www.youtube.com/watch?v=BSdtZno-ANg>>
 Quintos de Sineu <https://www.youtube.com/watch?v=Xzzc-mngHIY&feature=emb_logo>
 Revetlers, Sales de Calonge i s'Alqueria <<https://www.youtube.com/watch?v=WyWTNA3NJdo>>
 Revetlers, Sales 2021 <<https://www.youtube.com/watch?v=Av2R55fbx0U>>
 Santa Eugènia, Cançó de Panades <<https://www.youtube.com/watch?v=yhlt-k4FiCI&t=10s>>
 Santanyí, Salers <<https://vimeo.com/406612216>>
 Vives Alcover, Miquel <<https://www.facebook.com/miquel.vivesalcover/videos/10156763576066734/>>
 Xeremiers al terrat. A mar obert. Diaris d'un confinament <<https://www.youtube.com/watch?v=YUoA-AgWurt0>>

ARXIU

Alan Lomax Digital Geoarchive <<https://archive.culturalequity.org/>>
 Biblioteca Bartomeu March. Arxiu de Baltasar Samper. 17 Quaderns Missió 1932.
 British Library Sounds <<https://sounds.bl.uk/>>
 Fons Pont del Monestir de Santa Família de Manacor. Arxiu del Monestir Sant Benet de Montserrat.
 Library of Congress <<https://www.loc.gov/audio/collections/>>
 Sastre, Catalina. Son Sardina. Fulletó Deixem lo dol publicat al Facebook Joves de Son Sardina <<https://www.facebook.com/jovesdesonsardina/posts/1597435443745930>>

ENTREVISTES

Antoni Nadal, *Duro* (1997). Entrevista a Manacor, març 2021.

Nits de ronda: les serenates a Manacor

Carme Sánchez Riera

*Es bon vespre volem dar
 a n'aquesta gent honrada,
 que venim a saludar
 ses verges d'aquesta casa.¹*

Encara que el cant col·lectiu tot passejant no és un fet exclusiu de la festivitat de les Verges, cantar serenates pels carrers o per les cases de pagès durant la revetla de Santa Úrsula constitueix una antiga tradició.

Les serenates a Manacor conflueixen amb altres manifestacions vocals col·lectives itinerants, com els salers o algunes danses de figura. Aquesta convergència és especialment notable amb el cas dels salers, amb els quals els cantaires de serenates comparteixen moltes característiques. A més, totes aquestes activitats de rondalla representen els antecedents de les corals organitzades.² En anys pretèrits, i encara ara, es poden sentir serenates per Manacor durant la revetla de Santa Úrsula —20 d'octubre— així com durant el mateix dia 21 d'octubre —celebració de les Verges—; el poble es converteix en tot un escenari.

Típicament, les colles que sortien a cantar serenates estaven formades estrictament per jovencells adolescents. En dates contemporànies algunes al·lotes

¹ Arxiu personal de Tomàs Nicolau.

² María NAGORE (2001), *La Revolución Coral. Estudio sobre la Sociedad Coral de Bilbao y el movimiento coral europeo (1800-1936)*, Madrid, Ediciones ICCMU.